

de ogen over het lot van al zijn Europese vrienden maar miste . . . de moed om de behulpzame hand te bieden.'¹

Over de eerste reacties van de sultan van Djokjakarta en de Pakoe-Alam (de zelfbestuurder van het van het sultanaat Djokjakarta afgesplitste gebied) op de komst der Japanners hebben wij geen gegevens.

De vier zelfbestuurders hadden elk bij hun troonsbestijging een verdrag ondertekend waarin zij de Nederlandse soevereiniteit hadden erkend. De Japanners maakten geen haast met het regelen van hun positie. Zij besloten, conform de instructies, de vier te handhaven, met dien verstande dat de Mangkoenegoro en de Pakoe-Alam hun legertjes verloren, dat alle vier zelfbestuurders afstand moesten doen van hun juridische bevoegdheden, dat zij een door de Japanners benoemde directeur Algemene Zaken naast zich kregen (als zodanig werd op voorstel van de sultan van Djokjakarta een van de inheemse bestuurders benoemd) en dat hun bestuur onderworpen werd aan het toezicht van een in Batavia gevestigd Japans Sultanaatsbureau. Ook hieven de Japanners het beginsel van de erfopvolging op: kwam een der zelfbestuurders te overlijden (dat was in juli '44 het geval met de Mangkoenegoro, wiens opvolger, aldus mr. Elias, 'een stroman van de Japanners' was²), dan zouden zij bepalen wie de opvolger zou zijn.

Op die nieuwe grondslag maakte de *Soesoehoenan* eind juli '42 in Batavia zijn opwachting bij generaal Imamoera, waarbij over en weer tal van vriendelijke woorden werden gesproken, en op hem volgden drie dagen later de drie overige zelfbestuurders.

*

Omtrent de houding der regenten op Java en Madoera beschikken wij slechts over gegevens met betrekking tot achttien van de negen-en-zeventig, zulks van acht regenten op West-, vijf op Midden- en vijf op Oost-Java. Het beeld dat die gegevens bieden (zie voor de verschillende plaatsen kaart VIII op de pag.'s 308-309), is gevarieerd.

De regent van Meester Cornelis (het regentschap dat vlak ten zuiden van Batavia lag) moest in de begintijd van de bezetting confereren met Japanse officieren en nodigde daarbij enkele Indonesische journalisten

¹ W. L. Klijn: 'Verslag' (15 april 1947), p. 2 (ARA, Alg. Secr., Eerste zending, XXII, 45, 501). ² Elias, p. 97.